

Hvordan får vi sygeplejersker kvalificeret til udviklingen inden for personlig medicin?

Camilla B. Breer, Lektor, Sygeplejerske, Cand.scient.san.publ, Sygeplejerskeuddannelsen i Aarhus, VIA University College, Kari K. Nissen, Lektor, Ph.D., Sygeplejerskeuddannelsen i Aarhus, VIA University College, Karin Christiansen, Docent, Ph.D., Forskningscenter for samfund, teknologi og ledelse, VIA University College, Thomas R. Mikkelsen, Lektor, Ph.D., Sygeplejerskeuddannelsen i Holstebro, VIA University College.

Introduktion

I Danmark har der gennem mange år været fokus på at opkvalificere læger i takt med den teknologiske udvikling inden for genetisk diagnostik, prædiktion og behandling. Internationalt har der været fokus på, at også sygeplejersker bør opkvalificeres (se fx Davies et al. 2019 og White et al. 2019), men i Danmark synes sygeplejersker at blive overset. Det er problematisk, fordi netop sygeplejersker har den daglige, nære kontakt med patienter/borgere. Sygeplejefaglige perspektiver er væsentlige og bør inddrages i diskussionen om personlig medicin, herunder genetisk baseret diagnostik og behandling.

Hvad viser forskningen?

Vi har i vores forskning undersøgt danske sygeplejerskers oplevelser med og brug af genetisk viden og kompetencer. Vi gennemførte semistrukturerede interviews med 13 danske sygeplejersker, der arbejdede indenfor psykiatri, onkologi, neurologi, hjertesygdomme og hjemmepleje (Mikkelsen et al. 2022).

Vi fandt store individuelle forskelle på, i hvor høj grad sygeplejerskerne anvender genetisk viden og genetiske kompetencer i deres daglige arbejde, og at deres genetiske viden i høj grad er praksisbaseret. De interviewede mente, at sygeplejersker bør have grundlæggende kompetencer inden for genetik, herunder kendskab til fagsproget inden for personlig medicin, og de forudså et stigende behov for sådanne kompetencer i sundhedsvæsenet.

Flere efterspurgte muligheder for efter-/videreuddannelse inden for områderne, og især etiske aspekter blev fremhævet som et område af særlig betydning i relation til genetiske aspekter af sygeplejen.

Senest har vi i en spørgeskemaundersøgelse spurgt danske kliniske sygeplejersker om deres erfaringer med og viden om personlig medicin (Nissen et al., 2024). 52 % af de >300 deltagende sygeplejersker oplevede dagligt eller ugentlig, at personlig medicin indgik i patienters behandling og pleje, og 36 % rapporterede, at de jævnlig hjalp patienter eller pårørende med at forstå aspekter af personlig medicin.

Vi fandt dog også, at godt 40 % aldrig eller sjældent havde berøring med personlig medicin, og at 29 % angav, at de ingen viden havde om personlig medicin. 66 % af de adspurgte sygeplejersker opfattede uddannelse indenfor området som relevant, og 47 % indikerede, at de selv har et behov for efter-/videreuddannelse.

Undersøgelsen viste også at en del sygeplejersker er usikre på, hvad personlig medicin egentlig er. Sideløbende med undersøgelsen foretog vi en afdækning af hvad der findes af sådanne uddannelses tilbud målrettet sygeplejersker, og fandt at udbuddet stadig er meget begrænset.

Perspektiver for praksis

Danmark har en national strategi for personlig medicin, og heraf fremgår det bl.a. at:

'Relevant sundhedspersonale skal være i stand til at anvende genetisk information og øvrige sundhedsdata til at informere patienter og pårørende om indholdet i og betydningen af patientbehandlingen'.

Men hvordan sikrer vi, at sygeplejersker også indtænkes som en del af det relevante sundhedspersonale?

Vores forskning viser at mange danske sygeplejersker allerede møder personlig medicin i deres daglige arbejde, og at mange oplever, at de mangler viden på området.

Det er derfor på høje tid, at vi i Danmark kommer i gang med en systematisk opkvalificerende indsats inden for personlig medicin, så også sygeplejersker får den nødvendige viden og kompetencer i et sundhedsvæsen, der i stigende grad gør brug af genetiske undersøgelser og tilbyder genetisk baserede skræddersyede behandlinger til patienter og borgere.

I den forbindelse er det bekymrende, at fagområdet synes at være så lavt prioriteret i den danske sygeplejerskeuddannelse (Nissen et al. 2019). Vel vidende at ikke alle sygeplejersker skal være eksperter på området, og at ikke alle vil have lige stor berøring med personlig medicin i deres daglige praksis, er der alligevel behov for, at alle sygeplejersker besidder en grundlæggende viden om feltet, og at der findes relevante og målrettede efter-/videreuddannelsesmuligheder for de sygeplejersker, der har behovet.

Vi ser det som oplagt, at dette medtænkes og præciseres både i kommende nationale strategier for personlig medicin og uddannelsesbekendtgørelse for sygeplejerskeuddannelsen.

Referencer

Davies, K. og Dwyer A.A. (2022) Genetic Competencies for Effective Pediatric Endocrine Nursing Practice. *J Pediatr Nurs.*, 48: 127-128. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2019.06.006>

White, M.M., Walker D.K, Howington, L.L. og Cheek, D.J. (2019) Pharmacogenomics and Psychiatric Nursing. *Issues Ment Health Nurs.*, 40(2): 194- 198. <https://doi.org/10.1080/01612840.2018.1513615>

Mikkelsen, T.R., Breer, C.B., Nissen K.K. og Christiansen, K. (2022) Understanding genetics in nursing care – A qualitative interview study. *Journal of Nursing Education and Practice*, 12(11): 9-17. <https://doi.org/10.5430/jnep.v12n11p9>

Nissen, K.K., Breer, C.B., Jørgensen, M.M., Mikkelsen, T.R., Binderup, A.T., og Christiansen, K. (2024) Exploring Danish clinical nurses' experience with personalised medicine. *Journal of Nursing Education and Practice*, 14(9): 35-44. <https://doi.org/10.5430/jnep.v14n9p35>

Nissen K.K., Mikkelsen T.R. og Christiansen K. (2019) Genetics in the Danish nursing education: A questionnaire study. *J Nurs Educ Pract.*, 10(1): 75-84. <https://doi.org/10.5430/jnep.v10n1p75>